

LITERATURA FOIRO

kultura revuo en esperanto

organo de esperanta PEN-centro
jaro 46 aprilo 2015 n-ro 274

Endre Aĉy
Per unu fojo vin ellernu ĉi
el la germanaj libroj la
mandlingva,
Tio estas ĥanĝo
problemo.

BUDAPESTI NAPLÓ
 Budapesti Napló, 2015. április 27. (10. évfolyam 17. szám)
 ISSN 1799-1202
 Magyar Könyvtári Egyesület, Budapesti Napló Szerkesztőség
 1051 Budapest, Magyar Könyvtári Egyesület, Napló utca 1. sz. épület 1. emelet
 Tel.: +36 1 461 2111, Fax: +36 1 461 2112
 E-mail: naplo@naplo.hu, info@naplo.hu
 Web: www.naplo.hu
 Magyar Könyvtári Egyesület, Budapesti Napló Szerkesztőség
 1051 Budapest, Magyar Könyvtári Egyesület, Napló utca 1. sz. épület 1. emelet
 Tel.: +36 1 461 2111, Fax: +36 1 461 2112
 E-mail: naplo@naplo.hu, info@naplo.hu
 Web: www.naplo.hu

CH ISSN 0393-2905
 15004
 9 770393 290005

Eventuala araba fonto de Dekamerono

de Fabrizio A. Pennacchietti

¹ La verko titoligās *Dekamerono* ("dektagaĵo") ĉar, laŭ greka etimologio, ĝi konsistas el dek rakontaj tagoj. Dum ĉiu tago prezentigas dek noveloj. Do sume la verko entenas cent novelojn. Ĝi estis verkata inter la jaroj 1348 kaj 1353.

² Giovanni Boccaccio, *Dekamerono. Unuaj tri tagoj*. Tradukis Perla Martinelli kaj Gaston Waringhien, eid. L'F. koop, 1995.

³ En olda turka lingvo Alibek signifas "Sinjoro Alibek".

⁴ En la originalo: *Alibech diven romita, a cui Rustico monaco insegna rimettere il diavolo in inferno; poi, quindi tolta, diventa moglie di Neerbale*.

96

1. La deka kaj fina novelo de la tria tago de *Dekamerono*¹, la ĉefverko de Johano Bokaĉo (Giovanni Boccaccio, 1313-1375), estas tre populara kaj vaste konata, kaj tio ĉefe dependas de ĝia sengena malprudeco. Fakte oni povas ĝin taksu "elegante obscena". La novelo, kune kun la ceteraj noveloj de la unuaj tri tagoj de *Dekamerono* estas nun legebla en esperanto danke al la brila traduko de Perla Martinelli kaj Gaston Waringhien.²

La heroino de tiu ĉi rakonto nomiĝas Alibek (originale skribita Alibech), ekzota nomo kiu sonas turkeske.³ Ŝi estas 14-jaraĝa muzulmana knabino el la ĉemara urbo Kapso (nuntempo Gabés) en Tunizio. Ŝi estis ekstreme naiva virgulino, filino de riĉega viro kun multaj gefiloj. La novela rubriko eksplikas ke "Alibek farigās ermitino kaj monaĥo Rustiko instruas al ŝi reinferigi la diablojn; poste, de tie forprenite, ŝi edziniĝas al Neerbalo."⁴

Se oni ankoraŭ ne komprenis pri kiu novelo temas, mi skizis resumeton.

Aŭdinte de kristanoj loĝantaj en sia urbo ke, en la egipta dezerto nomata Tebaido, monaĥoj en absoluta izoliteco sin dediĉas al la servado de Dio ĉar tio estas plaĉa kaj merripiena agado, Alibek decidis forlasi la mondon kaj ilin imiti. Tial, ne informinte siaj familianojn, ŝi fugis al Egiptujo kaj kun granda peno atingis Tebaidon. Tie, en la vastega dezerta ebenaĵo, ŝi rimarkis malproksiman dometon.

Tien veninte, ŝi trovis maljunan monaĥon. Li tre miris pro ŝia alveno kaj pro ŝia klarigo ke ŝi deziras lerni kiamaniere oni plene servas Dion. Li donis al ŝi iom por trinki kaj por manĝi (herb-radikojn kaj daktilojn) kaj invitis ŝin pluri ĉe alian pli sanktan monaĥon. Li fakte estis frapita de la freŝa beleco de la virgulino kaj timis fali en tenton.

Post longa piedirado Alibek atingis la duan monaĥon, sed li reagis same kiel la unua. Li konsilis al ŝi pluri al tria monaĥo, kies nomo estis Rustiko. Li estis pli juna sed li jam aliris pli altan ŝtupon en la asketa vojo al perfekteco.

Alibek konsentis kaj finfine, post plua longa piedirado, ŝi atingis la trian monaĥon.

Rustiko tre embarasiĝis pro la flora beleco de Alibek kaj ĉefe pro ŝia abisma naiveco. Li tamen fidis sian pene akiritan memregon kaj akceptis fariĝi ŝia instruisto pri asketismo. Iun nokton tamen la tentoj superfortis lin. Forlasinte preĝojn, bonajn pensojn kaj monakan disciplinon, li klarigis al ŝi ke la asketa vivo konsistas en daŭra batalo kontraŭ la diablo kaj ke ĉiu viro havas en sia korpo mem apartan specon de diablo same kiel ĉiu virino entenas en sia korpo apartan specon de infero. Kial ne forpeli lian diablon en ŝian inferon?

Alibek tre miris pri la dinamiko de tiu spirita ekzercosed, fidante la asketan kompetecon de sia instruisto, ŝi deklaris sin preta servi Dion en tiu maniero se ĝi estas efika por venkobati la komunan malamon. Akceptite, farite. Finfine, tiu asketa praktikado ne ŝajnis al Alibek tro peniga; ĝi estis eĉ plezurata kaj, krom tio, ĝi estis evidente efika ĉar la diablo ĉiun fojon venkiĝis. Ŝi ĉiel ne volis aperi pigrema en siaj asketaĵoj kaj tial daŭre kaj senlace petis la junan monaĥon ripeti la praktikon. Tio tamen evidentigis tro peza entreno por la povra ermito. Baldaŭ ĝi superis liajn fortojn kaj, malgraŭ siaj protestoj, li rezignis.

En tiuj samaj tagoj en Kapso ekbrulis la domo de Alibek kaj ĉiuj siaj familianoj pereis. Neerbal, junulo el Kapso, serĉis ĉie Alibek, la solan heredantinon, kaj fine ŝin retrovis ĉe Rustiko, kaj kun granda ĝojo

de la monaĥo, li ŝin rekondukis al Kapso por edziĝi al ŝi.

Laŭ Vittore Branca, renomata nuntempa specialisto pri Bokaĉo, "magraj kaj svagaj, por ne diri neekzistantaj" estas la antecedentoj aŭ literaturaj fontoj de tiu ĉi novelo.⁵ Kaj fakte la diversaj provoj kiujn oni faris por eltrovi analogiojn kun aliaj malfruantikvaj aŭ mezepokaj rakontoj el la okcidenta, nome kristana, mondo restis sen konvinkaj rezultoj. Oni vidu ekzemple la klopodon de Alfonso Paolella stariĝi strukturitan analogion inter la novelo de Alibek kaj la hagiografian verkon *Vita S. Mariae Aegyptiacae* (Vivo de Sankta Maria Egipta).⁶ Valoras do la penon direkti la atenton al rakonto apartenanta al tute alia kultura horizonto, sed kiu tamen prezentas pli taŭgajn respondojn kun tiu dekameronano.

2. Lastatempe, sekve de esplorado pri la orientaj manuskriptoj konservataj ĉe *Forstungs und Landesbibliothek* en Gotha (Turingio, DE), ekaperis relative malfreua araba kodekso kiu entenas plurajn islamajn legendojn: Ms. orient. A 2756. Inter tiuj legendoj troviĝas novelo kies titolo estas *Hadit al-ĝumĝuma ma'a l-malik* (Rakonto de la kramio kun la reĝo). Ĝi estas fabeleca rakonto tre simila al tiuj de *Unu kaj mil noktoj*. En ĝi enestas epizodo kiu ja meritas resumon pro ĝia eventuala afineco kun la novelo de Alibek kaj Rustiko. Krome tiu epizodo, kiel

⁵ Kp. Vittore Branca (elditoro), Giovanni Boccaccio *Dekameron*, Torino 1980; Einaudi, p. 443, noto 1.

⁶ Kp. Alfonso Paolella, *I livelli narrativi nella novella di Rustico ed Alibech 'romita' del Dekameron* ("La rakontaj niveloj en la novelo de Rustiko kaj Alibek ermitino), *Revue Romane*, 13 [1978], pp. 189-205). La "Vita S. Mariae Aegyptiacae" troviĝas en *Patrologia Latina*, J.-P. Migne (ed.), 1879, LXXIII, kol. 671-690.

97

oni tuj perceptos, prezentas arab-islamano reĥon de interesa flanka evoluo de la biblia rakonto pri Suzano (*Danielo*, 13-a ĉap.).⁷

La orfa nepino de izraeĥida reĝo, kiam ŝi fariĝis 12-jaraĝa, petis de sia avo la permeson izoliĝi en ermitejo fore en la dezerto por preĝi kaj laŭdi Dion pere de recitado de la psalmoj. La reĝo, mirplena, konsentis kaj tial ŝi retiriĝis en ĉelo, kie ŝi tage kaj nokte ĉantis la psalmojn. Sia voĉo estis tiel dolĉa kaj melodica ke birdoj alflugis por ĝin aŭskulti. Ne nur birdoj sed ankaŭ du maljunaj ermitoj kies ĉelo situis ne malproksime. Reveninte al sia ĉelo la du maljunuloj ne plu kapablis preĝi, tiom arda estis la ampasio kiu ekflamis en ilia koro por la ĵus alveninta ermitino. Amorfreneziĝinte, ili decidis ekposedi ŝin per insido.

⁸ Kp. *Historia lausica de Paladio* (420 p. Kr.), Vita Pachomii, "Vita Macarii" en Patrologia Latina 1879 LXXXIII; *Historia monachorum in Aegypto*, en Patrologia Latina, 1878, XXI, 399.

La dezerto Tebaido ofte menciigas en la mez-epokaj predikoj de la Dominikanoj kaj en la respondaj pentraj cikloj pri la "Dezertaj Patroj"

⁹ Kp. Vittore Branca (edit.), Decameron, supre cit., p. XIII; Branca, V., *Boccaccio medievale*, Firenze 1970; Sansoni, p. 148. Dekamerono mencias la urbon Timizon en la noveloj IV-4 kaj V-2, kaj la egiptan urbon Aleksandrian en la noveloj I-3, II-6-7, 9, VIII-2 kaj X-9.

beni kaj skoldi ilin. La du, memkompreneble, furioziĝis kaj, post vanaj provoĵ distrompi la pordon, ekiris al la ĉefurbo, kun la intenco ŝin kalumni antaŭ la reĝo. *Anstataŭ preĝi kaj laŭdi Dion, tiu juna virino, via nepino, profitis de foresto de ĉia kontrolo por senhonte malĉasti kun fremdaj junuloj*. Ili ja estis fidindaj atestantoj. La povra avo-reĝo konsterniĝis je tiu denunco kaj jam decidis sin ekzekuti sur brulŝtiparo. Sed jen ses junuloj kiuj alportis la ŝtipojn lin konvinkis pli atente pridemandi la du denuncintojn. Fakte la du ermitoj, priemandite unu post la alia, evidente kontraŭdiris sin reciproke. Malkaŝinte ilian kulpon, oni ilin kondamnis kaj tuj ekzekutis sur brulŝtiparo. Ekde tiam la malhaviĝa juna ermitino povis sin senge ne dediĉi al la servo de Dio.

La postan tagon ili revenis al ŝia ĉelo kaj dum horo mangis kaj babilis kun ŝi. Poste, kiam ŝi estis levigonta, ili sursaltis kaj kaptis ŝin. Ŝi tute ne perdis sian aplombon, ŝi eĉ ŝajniĝis ke ŝi delonge atendadis tiun momenton. Ĝuste pro tio ŝi petis sian avon, la reĝon, ke li konstruigu tiun ermitejon por ŝi.

3. Volante kompari la dekameronan novelon pri Alibek kun la supre resumita epizodo de la araba novelo *Rakonto de la kranio kaj de la reĝo* oni tuj rimarkas ke en ambaŭ la scenejo estas tute egala: malproksima dezerta teritorio kiu gastigas tie kaj tie la ĉelon de ermito, ĝuste kiel la dezertoj Tebaido kaj Sketo priskribitaj en la *Vitae patrum* (Vivoj de la egiptaj sanktaj Patroj).⁸

"Kiu el vi du volas kiel unua amori kun mi? Bonvolu tamen atendi momenteton por ke mi preparu la kuŝejon, min lavu kaj parfumu". La du ermitoj preskaŭ ne kredis siajn orelojn. Ili ŝin liberigis kaj pretis atendi. Enirinte en sian ĉelon, la reĝnepino tuj riglis ĝian pordon, kaj, superinirite sur la tegmentan terason, ŝi komencis mal-

Ambaŭ herotinoj ĵus eniris puberecon sed jam fleugas fortan deziron sin konsekre al Dio en plena soleco laŭ la asketaj idealoj de la frua egipta ermitismo kiuj ekde la 13^a jarcento impete refloris en tuta Eŭropo.

de la *Rakonto de la kranio kaj de la reĝo* montriĝas perversaj kaj insidemaj. Male nur la tria monako de la itala novelo pekas, kaj tio pro malprudento kaj tromemfido.

Ne estas tro aŭdace supozi ke Bokaoĉo kaptis ian eĥon de la menciita epizodo de la araba novelo en Napolo. En tiu ĉi urbo li pasigis la jarojn de siaĵuneco kaj klerigo, de kiam li estis 15-jaraĝa ĝis kiam li fariĝis 27-jaraĝa (1328-1340). En la epoko de reĝo Roberto el Anĵuo, Napolo ne nur estis gravega politika, kultura kaj ekonomia centro de Italio, sed ankaŭ unuaranga empirio kaj staplaro en kiun konverĝis homoj, varoj kaj ideoj de la tuta mediteranea areo, precipe de norda Afriko.⁹

Oni devus do almenaŭ parte fidi la prinoton kiun Bokaoĉo lokas je la fino de la novelo. Laŭ ĝi la pro-

Ambaŭ renkontiĝas, dum sia strebado al spirita perfekteco, kun monakoj. Por la reĝnepino de la araba rakonto tio okazis kontraŭvole. Male Alibek serĉas la kontakton kun la ĉelo iniciĝi al asketismo.

Post tiaj premisoj, la du noveloj diametre diverĝas. La reĝnepino, superinte komencan konfuzon, reagas malvarmansaĝe kaj, per neantatvidita maleco, eskapas el la manoj de siaj insidantoj. Male la junulino Alibek fidus je la monako Rusatiko kun subigema kaj provoka naiveco. La du maljunaj ermitoj

verbo *La plej plaĉa servo farebla al Dio estas remeti la diablon en inferon* iam transpasis la maron ĉi-flanken kaj ankoraŭ estas dirata en Napolo. Mi opinias male ke de transmari alvenis al Napolo nur la supre indikita epizodo de la *Rakonto de la kranio kaj de la reĝo*. Laŭ tiu ĉi perspektivo, Bokaoĉo intence renvertis la malnaivaĉestecon de la heroino de araba novelo en la nekonscian voluptavidon de la juna nordafricanino Alibek. Tion farante, per materialo veninta de islama lando, Bokaoĉo prezentis al ni plian ekzemplon de ironia kaj malsanktiga parodiado de rakontaj motivoj tipaj de la statempa monaka tradicio kaj de la pentofara kulturo kiun tiam antaŭenpulis la predikaj ordenoj.